

lőnyt kínál. Nagy kulturális közösségbe kapcsolja be azt, aki ezen a nyelven művel irodalmat. Mély hagyományból meríthet, szerencsés esetben széles olvasóközönséget kap.

Norman MacCaig az elmúlt bő félszázadban jelentős költői életművet alkotott. Élete, hasonlóan nemzedéke sok tagjához, a háborús éveket leszámítva külsőleg eseménytelen volt. Klasszika filológiát hallgatott az Edinburgh Egyetemen, majd általános iskolai tanár lett. A második világháború alatt behívót kapott, de lelkiismereti okokra hivatkozva megtagadta a szolgálatot. A híres edinburghi vár börtönébe került, hadbíróság elé állították, végül elengedték. A háború után folytatta a tanítást, iskolaigazgató lett. 1967 és 1977 között költészetet tanított az Edinburgh és a Stirling Egyetemen.

Pályáját szigorúan hagyományos formákban írt, csiszolt, szellemes metafizikus versekkel kezdte. Ennek a korszakának szerkezeteit lekerekítette, önmagukba zárta. A költészetnek ez a fajtája azonban nem elégítette ki, úgy érezte, lehetőségeit kimerítette. A hatvanas évek derekán fellazította lírájának metrikai és ezzel együtt járó strukturális kötöttségeit. Megőrizte ugyanakkor elegáns stílusát és megfigyeléseinek pontosságát. Érett költészetére a szinte esetlegesnek ható könnyedség, játékos szeszélyesség jellemző. Bár a lazán kezelt szabadversben gyors vonásokkal felvázolt jelenet, élmény megformálása többnyire nyitott marad, MacCaig látszólagos igénytelensége gondosan megtervezett hatásmechanizmust takar, amely agyafúrt módon a vers utórezgéseivel is számol. A szövegek konstrukciója pedig leheletnyi elmozdulásokkal, alig észrevehető árnyalatok felrakásával építkezik.

Ez a költő úgy csinál, mintha semmi lényegesről nem beszélne. Vagy ha mégis, akkor sem törekednék alkalmi megfogalmazásnál többre. De MacCaig továbbra is a vers virtuóza, csak épp súlyos metrikai formák helyett könnyedén, a felszínen társalogva hoz létre emlékezetes, maradandó műveket. Vagyis nem adja alább, de költészetének súlyosságával nem hivalkodik. Könnyedén néhez. Fortélyos költő.

NORMAN MACCAIG

Hat iskoláslány

*Csak fél napig voltam velük
(egy tévéműsört csináltunk)
otthon a szobámban. Költésze-tről
beszélgettünk, és aztán egy jobb
étterembe vittek minket. Azok a fagy-laltok!
Azóta is olyan élvezettel*

*idézem fel hasonlóságaik és
különbségeik ízeit, hogy az már
szinte érzelmes.*

*Különös lesz, amikor a képernyő vibrálni kezd
és beáll és egyszerre megjelennek,
ügyesen leplezve zavarukat.*

*Felismerem-e bennük
(oly fegyelmezettek, oly okosak, oly finomak)
azokat a fecsegő kamaszokat, akik ott tömték magukba
a levest, a sültet? Azokat a fagyaltokat?*

In memoriam

*Azon a viharos éjszakán
kertemben a legmagasabb fa
legfelső ága letört.*

*Még ott lóg. Levelei
feketére zsugorodtak a zöldben,
de az élő ágak
nem hagyják lehullani.*

Hármas teher

*Tudom, halálom bennem élt
a pillanattól fogva, hogy fejjel lefelé
a világban üvöltöni kezdtem.*

*Most egy másik halál is bennem él: a tiéd.
Egyik a másiknak a képe.*

*Két halált cipelni
bárkinek nagy teher:
nyomasztó tudás, arra tanít,
hogy csak a velem született
halál pusztítja el a másikat.*

*Az ismeretlen tengeren
egy hajó elindult,
fedélzetén veled.*

*És egy másik hajó ringatózik
valahol
egy másik cölöphöz kötve.*

*Arra vár, hogy odavigyen engem,
ahol már nem ismerlek többé,
az utazásra,
túl tudáson, emlékezeten.*

Assisi

*A törpe hátratett kézzel
ült, mint egy félig tömött zsák roskadva
kicsavart lábaira, amelyekből
kifolyt a fűrészpor,
a szegények testvérének, madarak
beszélgetőtársának, Szent Ferencnek tiszteletére
épített hármastemplomsor előtt — akivel szemben
megvolt az az előnye,
hogy még nem volt halott.*

*Egy pap elmagyarázta,
milyen elmés ötlet volt Giotto-tól,
hogy freskóin történeteket mesélt el
és így az írástudatlanok is megértették
Isten jóságát és Fiának
szenvédéseit. Megértettem
a magyarázatot és elismertem
elmésségét.*

*A turisták tömege elégedetten kotyogva
sürgött körülötte, ahogy hintette
az Ige magvait. Elhaladtak aztán
odakint a rombadőlt templom mellett, kinek szeme
gennyedzett, kinek a háta magasabban volt,
mint a feje és aki ferde szájjal
mondta, hogy Grazia, olyan édes hangon,
mint egy gyermek, ha anyjához beszél,
vagy mint a madár,
ha Szent Ferencsel társalog.*

Ferencz Győző fordításai